V.O.B.o.W.

nr. 76 – november 2012

België-Belgique
P.B.
8800 Roeselare 1
BC 6675
P 409155

WEST-VLAAMSE ARCHEOKRANT

West-Vlaamse Archeokrant: Driemaandelijks tijdschrift, jaargang 20, afgiftekantoor Roeselare, Uitgever: V.O.B.o.W. vzw & WAR

Ondernemingsnummer: 414135857

Maatschappelijke zetel: Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare
Verantwoordelijke uitgever en verzending: Jozef Goderis
Bergeikenstraat 48, 8800 Roeselare (Rumbeke), 051/22.27.20

VERSLAG VAN DE LEZING IN DE GAVERS' DOOR JASPER DECONYCNK OVER DE 'VICUS IN HARELBEKE' (WOENSDAG 12 SEPTEMBER 2012)

Jos Vanackere

Te 19u45 start de lezing over de Vicus van Harelbeke in De Gavers' (Eikenstraat 131) met een korte inleiding door Emmanuel Demey, centrumverantwoordelijke: iedereen is hier welkom op de 4 lezingen die elk jaar georganiseerd worden. De 21 aanwezigen kijken met ongeduld uit naar deze archeologische lezing door de heer Jasper Deconynck, een jonge archeoloog en medewerker van ***Ghent Archaeological Team****.* ***GATE*** *is een archeologisch spin-off bedrijf van de Vakgroep Archeologie van de Universiteit Gent.*

De spreker schetst kort de ontstaansgeschiedenis van deze opgravingscampagne die van start ging in oktober 2010 naar aanleiding van de uitbreiding van het OCMW-rusthuis 'Ceder aan de Gavers', ter hoogte van de Dennenlaan en de Kollegelaan te Harelbeke met als opdrachtgever het OCMW van Harelbeke.

Een vooronderzoek uitgevoerd in januari 2010 bevestigde het vermoeden dat de uitbreiding zich in de kern van de Romeinse vicus van Harelbeke bevond. In totaal werd een kleine hectare geselecteerd voor verder onderzoek. Enkele kleinschalige opgravingen die in het verleden plaats vonden in de omgeving en deels ook op de terreinen van het rusthuis, brachten reeds een voorproefje van de enorme rijkdom van dit bodemarchief.

Omdat er tot nu toe weinig bekend was over de structurele indeling en ontwikkeling van deze vicus werd een systematischer onderzoek gepland in fasen: van 8 oktober 2010 tot 9 september 2011. In december 2010 werd het onderzoek van een eerste vlak afgerond: paalkuilen, greppels en grachten, een mogelijk tracé van een zandweg en een zestal waterputten werden volgens de regels van de kunst blootgelegd.

De spreker laat geen enkele gelegenheid voorbij gaan om het gebruikelijke jargon te mijden en waar nodig, de moeilijke archeologische termen zeer begrijpelijk te verwoorden. Een ware verdienste en een lust voor de aandachtige toehoorders, allen amateurs van geschiedenis.

Jasper Deconycnk (foto: © GATE)

Dankzij de goed opgebouwde Powerpointpresentatie met vele foto's, tekeningen en plattegronden wordt heel duidelijk (jammer dat er geen groter scherm aangewend werd voor de projectie) dat de grote densiteit aan sporen en de opmerkelijke hoeveelheid aan vondsten de verdere verwerking erg zal belasten. Het aantal vragen die hierbij rijzen, o.a. hoeveel bewoners telde de 'vicus' en over welk soort vicus gaat het hier, is bijna recht evenredig met de aangeboden informatie. Een voorlopig publiekgericht verslag van de opgravingen werd onlangs gepubliceerd Deconynck J., Verbruggen A., Van Hecke C. & Laloo P. 2012: De Gallo-Romeinse vicus van Harelbeke; nieuwe inzichten, *Tijdingen*

van de Roede van Harelbeke 15, themanummer juni 2012, 51 pag.

Na de winterstop werd in april 2011 vlak 2 aangevat: de palenconfiguraties kunnen wijzen op plattegronden van enkele gebouwen, meestal georiënteerd naar de mogelijke zandweg. Ook de grachten lopen duidelijk parallel met deze weg. Er bleek ook een gracht met palissade en omgang aanwezig te zijn.

Overzichtsfoto uit kraanbak van gebouw 1 (foto: © GATE)

Na het onderzoek van vlak 3 en 4 werd in september 2011 de opgraving afgerond met het onderzoek van een tiental waterputten. Deze bevatten heel wat interessante vondsten en ook de organische vulling van de waterputten liet vermoeden dat via pollenonderzoek en macrorestenonderzoek nog veel extra informatie kan worden verkregen omtrent het economisch en / of administratief belang van de vicus en ook over de evolutie van het landschap op en rond de vicus.

Dit archeobotanisch onderzoek werd uitgevoerd door C. Moolhuizen en J.A.A. Bos, van ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 10 augustus 2012. Vijf waterputten zijn bemonsterd om de aanwezige macroresten te kunnen analyseren. In de directe omgeving van de vicus lijkt het natuurlijke landschap van struwelen en oevers langzaam plaats te hebben gemaakt voor hakvruchtakkers en verkavelde moestuinen, waar een mengeling van inheemse en typisch Romeinse gewassen verbouwd werden. Biet en veldsla, pluimgierst, spelt, tarwe, rogge en haver, hazelnoot, koriander en fruitsoorten als kers, vlier, braam en bosaardbei, de gele wouw (verfplant) zijn hier verbouwd of in het wild geoogst.

Waterput met eiken bekisting (foto: © GATE)

Opmerkelijk was de vondst van een kleine peulvruchterwt (pisum sativum), buitengewoon goed geconserveerd, met een deel van de erwten nog in de eveneens verkoolde peulen.

Vondsten

Het is onbegonnen werk om een overzicht van alle vondsten te geven. De 19 onderzochte waterputten zijn van 2 types: waterput met vlechtwerk rond elzen paaltjes en waterput met eiken bekisting.

19 lithische artefarcten (-9000, finaal paleolithicum) werden aangetroffen. 97% van de vondsten zijn Romeins te noemen. Volgens Jasper Deconycnk kan men 4 fasen onderscheiden in de ontwikkeling van de vicus tussen -69 en 250 na C. Het gaat hier over bekende vondsten als *terra sigillata* met stempel, koperen munten als offergaven, 2 munten met de beeltenis van Antoninus Pius (154 na C.), ijzeren bijl, zwarte armband, lederen fragmenten, ijzeren zegelring, glasfragmenten, mantelspelden, fragmenten van kruikamforen en drinkbekers, koperen ketel (opgesteld in het museum van Kortrijk), cultuspotjes, mogelijk afkomstig uit een favissa (offerafvalkuil), een fragment van een aarden godenbeeldje, kortom in totaal meer dan 2000 sporen en 30.000 fragmenten.

Naast de vele Romeinse sporen werden ook enkele laat- tot post middeleeuwse grachten, kuilen en één stenen waterput aangetroffen.

De lezing wordt afgerond met het beantwoorden van enkele vragen en met het bedanken (onder applaus) van de enthousiaste spreker.

Aardewerk potten uit waterput met vlechtwerk 2006 (foto: © GATE)